

pronunciar quan es trinca d'aquella manera. □ 1.ª doc.: 1904, *DAG*.

Per a algun detall més es pot veure el *DCEC*. No ha arribat a ser un mot de sabor ben genuí en català; molt menys que en castellà, on ja es documenta des de 1609; sobretot conserva clar regust acastellanat el verb *brindar*, que és una creació purament castellana [ja 1592], formada a base de la pronúncia vulgar castellana *los brindes, un brindes* [1607], i que en castellà ha tingut descabdellament semàntic ampli i propi. En català també s'ha manllevat del castellà aquest verb (estrany a l'alemany, és clar), que ja trobem en el *Lacav.* (1695). Solament en el sentit de 'trinca a la salut d'algú' (únic que trobem en *Lacav.* i *DTorra*, 1757) sembla acceptable en català correcte (on l'han usat en efecte bons escrip. Renaix.) per bé que *brindar*, lleig castellanisme en el sentit d'«oferir», figuri en passatges del *Calaix de Sastre* del Baró de Maldà.

Brinet, brineta, brinoi, brinós, V. bri Brinyol, V. bunyol Brioc (DAlc.), errada tipogràfica o disbarat de Mn. Griera per *bricoc, V. albercoc*

BRIOIX o *brioixa*, del fr. *brioche* id., que sembla ser derivat de *brier*, forma dialectal de *broyer* 'triturar', 'pastar o fènyer la pasta de pastissos, pa, etc.', del mateix origen germànic que el nostre *BREGAR*. □ 1.ª doc.: Des de la meua infància sento a dir (a Barcelona i a Girona) *una brioixa o un brioix*; els nostres diccs., o li han negat acceptació, o el deixen en grafia francesa, *brioche (DFa.); AlcM* en registra un cas en una novel·la de 1924, llavors bastant llegida. Per a l'origen del mot francès, veg. Bloch, s.v.; i i *Wartburg, FEW* I, 512b, § 2 i n. 8 (cf. 511b, 11-6f.).

BRIOIOL, del cast. *bríol*, i aquest del fr. ant. *braiuol* id. (avui *breuil*), diminutiu de *braie* = *BRAGA*. □ 1.ª doc.: 1868, *SLitCosta*. Veg. *DCEC* i les dades catalanes del *BDC* XII, 17.

DERIV.: *Briolí* [1868, id.].

BRIONIA, pres del gr. *βρυονία* id. (ll. *bryonia*). □ 1.ª doc.: S. xv (Cauliac, *AlcM*).

DERIV.: *Brionina* [1868, *SLitCosta*].

Briós, V. briu

BRISA, I, mot d'origen incert que, amb algunes variants, es retroba a les diverses llengües romàniques i germàniques d'Occident, però que hi ha designat menes de vent bastant diverses; encara que sembla ser més aviat un mot atlàntic que mediterrani, les seves formes més importants i antigues semblen trobar-se sobretot en la nostra llengua i en francès, però el conjunt de la qüestió no està prou estudiat; és possible que, en les seves formes més antigues, resultés, en el Nord de França, d'una confusió de parònims entre *bise* 'vent fred i nòrdic', d'origen germànic, i *brise*, que en l'origen designaria un vent impetuós, després atenuat, potser d'origen cèltic. □ 1.ª doc.: *bria*, se-

gle xiv, 'fred'; *brisa* 'vent fort, de navegació', S. xv; 'vent de la costa poc violent', S. xix.

És un problema obscur i difícil. El seu estudi no ha avançat gaire des de la forma en què estava plantejat en els anys 1945-50; 1 deia el *DCEC* que són inseparables el cast. *brisa* [1506], port. *brisa* [Couto, fi S. xvi], cat. *brisa* [S. xv], 2 fr. *brise* [1611], 3 it. *brézza* [ja doc., sembla, en el S. xiv, en tot cas força derivats almenys des del xvi], 4 angl. *breeze* [c. 1565], neerl. *brise*. Com es pot veure, el mot apareix primerament en català, però no sembla estendre's sinó amb les navegacions del S. xvi, doncs es podria creure que fos un mot català internacionalitzat pels navegants castellans i portuguesos d'aquella època: segons José de Acosta (1580-90) la *brisa de enero* era un llevant que facilitava molt la navegació cap a Amèrica. 5 De tota manera, partint del català no es troba etimologia.

Tot seguit parlarem de *bise*; però també en el cas de *brisa* s'ha parlat d'un origen germànic; així ho digué Th. Braune (*ZRPb* xxxvi, 1912, 709-11) i el *REW*, 1305, cridava l'atenció sobre el frisó oriental *brisen* 'bufar fort' però tot observant que el nostre mot no podia ser antic en anglès ni en neerlandès, perquè la *l* llarga s'hi hauria descabdellat altrament (les antigues grafies angleses indiquen origen romànic segons Skeat, del francès, Holthausen, *ZRPb*. xxxix, 492).

A França, on han coexistit *brise* i *bise*, aquest ha estat sempre un mot més important. Les característiques són diferents, i tampoc la direcció no és la mateixa. Tant en francès com en llengua d'oc és un vent molt fred i del N., i allà i ací és ben antic [S. XII] i ben autòcton: els vells docs. occitans l'empren com a nom cardinal: «torna vais *bisa*» 'cap al Nord', Tolosa, 35 a. 1173; «daus *bisa*», c. 1200 en un del Roergue (Brunel, *Anc. Docs.*, 138.23, 340.6). 6 I per a la *bise* sí que trobem base ferma en germànic: és un mot ja de l'a-al. ant. i b-al. ant. *bisa*, de data força reculada (Notker, S. XI); encara que no sigui gaire estès en germànic, ni tan sols general a Alemanya, car l'al. mod. *bise* 'vent Nord-est' és un mot alamànic (si bé adoptat en aqueixa forma dialectal per la llengua literària) i que localment té diversos significats ('terbolí', 'vent follet', 'xàfec del Nord'): de tota manera sembla clara la pertanyença a l'arrel de l'al. ant. i dial. *bisón* 'fugir esverat, rabiós, rabent'; 7 comptem amb estudis sobre això de lingüistes rigorosos, com F. Kluge, *Di. Seemannsprache*, 99; Kluge-Mitzka, *EtWbDtSpr.* 12, 1967, 79; Pok., *IEW*, 162.24-26.

Comptat tot i debatut, tenim dos mots diferents, d'origen ben separat, però de sentit i de forma bastant acostada. Si en el país d'origen, a França, es mantingueren separats, no és gens estrany que en passar a l'ús hispànic es mesclassin, i no fóra inversemblant que això hagués passat primer en català. Car ací no solament tenim el vers de Francesc de la Via, sinó el d'algun altre poeta, no Ausiàs Marc, 8 però sí el seu avi Jaume Marc; en la *Qüestió* entre ell i el vescomte de Rocabertí, 9 escriu, a últims del S. xiv, *bria* per 'vent fred': «--- / sovent lo pols, e faits-vos ben ven-